

Opråb fra jyske væstkommuner: Skævt udligningssystem koster os store millionbeløb og forringer borgernes velfærd

7.11.2023 16:04:14 CET | [Hedensted Kommune](#)

Der er noget grundlæggende galt med udligningssystemet. Det mener borgmestrene i Favrskov, Hedensted, Holstebro og Rebild. Fire driftige, jyske væstkommuner, som i dag har fremlagt deres sag for Folketingets Indenrigsudvalg. Borgmestrene vil have udligningssystemet, der hvert år omfordeler et stort milliardbeløb blandt danske kommuner, taget op til revision. Systemet skal være mere transparent, og fordelingen af midlerne skal rettes til.

Borgmestrene fra Holstebro, Rebild, Favrskov og Hedensted, her foran Christiansborg, vil have udligningssystemet lavet om. Fra venstre mod højre er det H.C. Østerby, Jesper Greth, Lars Storgaard & Ole Vind

De fire kommuner ligner på mange måder hinanden. Med høj vækst, høj beskæftigelse og lave udgifter til drift, administration og anlæg. Kommunerne klarer sig godt, men får paradoksalt nok mere og mere vanskeligt ved at få budgetterne til at hænge sammen og dermed yde den velfærd, som borgerne forventer og har krav på.

Udfordringerne skyldes i høj grad udligningsreformen. Reformen reducerer kommunernes finansieringsgrundlag, som består af skatter, tilskud og udligning mere og mere over tid, uden at udgifterne på lovbestemte områder følger med ned. Det er et stort problem, fordi de fire kommuner i forvejen er blandt de kommuner med det laveste finansieringsgrundlag pr. borger i Danmark og derfor må skære i den øvrige service til børn og ældre.

Udviklingen er stærkt bekymrende, mener borgmester i Favrskov, Lars Storgaard (C):

- Der er noget galt med den måde, systemet er skruet sammen på. Virkeligheden er den, at vi får færre og færre penge at gøre godt med sammenlignet med gennemsnittet af danske kommuner. Men vores udgifter er jo de samme og ofte også højere, fordi vi er vækstkommuner med stigende befolkningstal, og fordi vi skal drive ældrepleje og skoler mv. i et større geografisk område end mange andre. Det betyder ringere velfærd for borgerne i

vores kommuner, og det værste er, at vi faktisk ikke helt kan forklare, hvorfor det sker, for udligningssystemet er i dag så komplekst og kringlet, at ingen kan gennemskue det. Det synes vi er et demokratisk problem.

I Favrskov Kommune betyder udviklingen for eksempel, at kommunen i 2024 har over 70 mio. kr. mindre at gøre godt med end i 2020, hvis man sammenligner med en gennemsnitlig dansk kommune. Og den udvikling ser ud til at fortsætte så langt øjet rækker, så tallet i 2027 vil være vokset til knap 120 mio. kr. En tilsvarende udvikling ses i de øvrige kommuner.

Udligningens størrelse afhænger af et beregnet udgiftsbehov pr. borger. Jo lavere udgiftsbehov jo færre midler modtager eller beholder kommunerne. Her er de fire kommuner på niveau med for eksempel Gentofte og Frederiksberg – og blandt de allerlaveste i Danmark – selvom der er stor forskel på, hvad det koster at drive for eksempel ældrepleje og skolevæsen i kommunerne. Forskellen i driftsomkostninger skyldes blandt andet, at de jyske kommuner har anderledes geografi og demografi.

Socioøkonomiske faktorer skævrider

En analyse udarbejdet af økonomiske eksperter peger på, at det er uhensigtsmæssigheder i de såkaldte socioøkonomiske faktorer, der giver systemet slagside. Det går særligt ud over mindre kommuner med særlige karakteristika, som for eksempel en relativ lav andel af almene boliger, effektiv beskæftigelsesindsats og befolkningstilvækst, som giver udslag i et unaturligt lavt beregnet udgiftsbehov.

Det oplever man blandt andet i Hedensted Kommune, hvor udligningssystemet gør det til en underskudsforretning at få folk ind på arbejdsmarkedet.

Hedensted-borgmester Ole Vind (V) forklarer:

- Vi kunne fornylig fejre, at vi er den kommune i Danmark som er bedst til at få folk på kanten af arbejdsmarkedet i små- og fleksjob. Det er rigtigt godt for den enkelte borger. Det er rigtig godt for samfundet og virksomheder, som mangler arbejdskraft, men virkeligheden er bare, at det er en underskudsforretning for kommunekassen. Hver gang vi får en borger i job nogle timer om ugen, så koster det op mod 200.000 kr. i udligning om året, fordi borgeren så betragtes som værende i fuld beskæftigelse. Det betyder, at indsatsen koster os et betydeligt millionbeløb hvert år og faktisk ikke kan betale sig. Det kan simpelthen ikke være rigtigt.

Behov for en reform

I Holstebro Kommune bakker borgmester H.C. Østerby (A) op om, at udligningssystemet skal revideres og trænger til transparens.

- Holstebro Kommune har høj beskæftigelse, lave serviceudgifter på børnepasning, skoler og ældre. Alligevel skal byrådet hvert år skære i servicen på netop disse områder. Vi kan se, at vores finansiering stille og roligt udhules for hvert år der går. De stigende udgifter til overførselsindkomster og det specialiserede område bliver slet ikke kompenseret i udligningssystemet. Derfor bliver vi nødt til at skære i den kommunale service – også selv om vi ligger under landsgennemsnittet.

Mens mange andre kommuners indtægter fra udligningsordningen ligger stabilt og giver markant bedre forudsætninger for at sikre velfærd og en stabil økonomi, har alle fire kommuner oplevet en betydelig nedgang i finansieringsgrundlaget siden 2007.

Derfor foreslår de fire borgmestere, at der kommer nye øjne på ordningen, så der sikres transparens og rimelighed omkring, hvordan midlerne fordeles.

Borgmester i Rebild Kommune, Jesper Greth (V) forklarer:

- Vi mener, det er uholdbart, at udvalgte grupper af kommuner bliver hårdere ramt end andre. For det betyder jo, at borgerne i vores kommuner over tid vil få en markant ringere velfærd end andre, og så fungerer systemet jo ikke efter hensigten. Derfor er det bydende nødvendigt, at der bliver rettet op på systemets skævheder. Vi foreslår, at datakvalitet og metoder inden for især de socioøkonomiske faktorer bliver gået igennem med en tættekam, så det udgiftsbehov der indgår i omfordeling af penge mellem kommunerne også kommer til at afspejle de reelle udgifter, som kommunerne har. Det er ikke tilfældet nu, viser vores analyser, og derfor kan vi ikke tilbyde samme serviceniveau som andre kommuner med samme skatteprocent. Vi mener derfor, der burde nedsættes et uvildigt udvalg, som kan supplere arbejdet med at sikre et rimeligt og gennemskueligt udligningssystem.

FAKTA:

- Favrskov, Hedensted, Holstebro og Rebild kommuner er blandt de kommuner, der har det laveste finansieringsgrundlag pr. borger i Danmark.
- Efter udligningsreformen i 2020 er finansieringsgrundlaget i de fire kommuner forværret markant, så det ligger langt under landsgennemsnittet jf. illustration 1.
- Som følge af udligningsreformen er gabet mellem finansieringsgrundlaget i de kommuner, der har det største finansieringsgrundlag pr. borger og det laveste vokset markant, jf. illustration 2.
- Udviklingen, som er forårsaget af udligningsordningen, har allerede i dag skævvredet kommunernes mulighed for at levere en ensartet velfærd til borgerne, og den skævvridning vil blot blive værre, hvis udligningsordningen ikke ændres.
- Udgifterne til lovbestemte ydelser som fx kontanthjælp, førtidspension og dagpenge ligger i de fire kommuner tæt på eller over landsgennemsnittet. Når finansieringsgrundlaget pr. borger samtidigt falder markant fra et i forvejen lavt udgangspunkt, så kan der kun opnås balance i budgetterne gennem store besparelser på kernevelværd som fx skoler og ældrepleje.
- Udligningsordningen beregner et udgiftsbehov pr. borger i kommunerne, som ligger til grund for, hvor meget kommunen modtager eller afgiver i udligningsordningen. Jo lavere udgiftsbehov jo færre midler modtager kommunen i tilskud og udligning. Det beregnede udgiftsbehov i Holstebro, Rebild, Hedensted og Favrskov ligger alle blandt de laveste i Danmark og på niveau med kommuner som for eksempel Gentofte, Frederiksberg og Aarhus på trods af, at kommunerne har vidt forskellig geografi og forudsætninger. En stærk indikation på, at der er en række skævheder i systemet.
- En undersøgelse foretaget af økonomiske eksperter peger på flere socioøkonomiske faktorer, som vurderes at være med til at skævvride udligningsordningens funktion,

herunder fx:

- 20-59-årige uden beskæftigelse: Udligningen gradueres ikke i forhold til borgerens grad af tilknytning til arbejdsmarkedet. Dermed tages der i kriteriet ikke højde for, at en borger kan være i beskæftigelse i for eksempel blot et par timer om ugen. Samtidig med at kommunen fortsat skal afholde udgifter til overførselsudgifter for de timer, som en borger *ikke* er i beskæftigelse. For kommuner som har høj beskæftigelse er det et væsentligt problem, som koster millioner hvert år.
- Mennesker med handicap: Diagnosticeringen af mennesker med handicap er ofte begrænset eller mangelfuld, ligesom datakvaliteten er det. Et menneske med handicap, der kommer få timer i job, kan medføre en merudgift for kommunerne på op mod 200.000 pr. borger pr. år. For en førtidspensionist er beløbet ca. 70.000 kr. Det er en særlig udfordring, fordi de fire kommunernes beskæftigelsesindsats er effektiv.

Samlet set giver disse kriterier, samt kriteriet for psykiatriske patienter, et udgiftspres på 36,2 mia. kr. i 2024. Det er meget stort beløb og særligt problematisk, fordi midlerne ikke har direkte sammenhæng med kommunernes faktiske udgifter:

- Det kan skabe en tilfældighed i forhold til fordelingen af udligning
- Det kan medføre en negativ incitamentsstruktur, fordi det ikke "kan betale sig", at hjælpe borgere i disse kategorier i job
- Det kan resultere i en fordeling på baggrund af et tvivlsomt datagrundlag

Nøgleord

udligning kommuner velfærd

Kontakter

Lars Storgaard
Borgmester i Favrskov Kommune

Tlf: [24 24 32 77](tel:24243277)

borgmester@favrskov.dk

Ole Vind
Borgmester i Hedensted Kommune

Tlf: [40 74 71 79](tel:40747179)

Ole.Vind@Hedensted.dk

H.C. Østerby Borgmester i Holstebro Kommune

Tlf: [21 44 01 50](tel:21440150)h.c.osterby@holstebro.dk

Jesper Greth Borgmester i Rebild Kommune

Tlf: [40 62 78 52](tel:40627852)bjegr@rebild.dk

Billeder

Indtægter: Ugunstig udvikling i finansieringsgrundlag pr. indbygger (2007-2027)

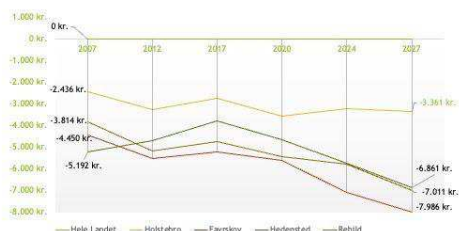

Illustration 1: Graf over udviklingen i finansieringsgrundlaget i Favrskov, Hedensted, Holstebro og Rebild kommuner

[DOWNLOAD](#)

Indtægter: Gabet i finansieringsgrundlag pr. borger vokser og vokser

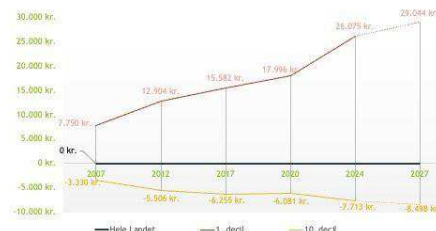

Illustration 2: Gabet mellem kommunerne med højest og lavest finansieringsgrundlag pr. borger udvider sig løbende

[DOWNLOAD](#)

Vedhæftede filer

[Udgiftspres og faktiske udgifter.pdf](#)[Skævheder i det kommunale tilskuds- og udligningssystem_final.pdf](#)

[Møde med Indenrigsudvalget, 7.11.2023.pdf](#)

Følg pressemeddelelser fra Hedensted Kommune

Skriv dig op her, og modtag pressemeddelelser på e-mail. Indtast din e-mail, klik på abonner, og følg instruktionerne i den udsendte e-mail.

ABONNER

Flere pressemeddelelser fra Hedensted Kommune

I vores nyhedsrum kan du læse alle vores pressemeddelelser, tilgå materiale i form af billeder og dokumenter samt finde vores kontaktoplysninger.

BESØG VORES NYHEDSRUM

VIA /ritzau /

Via Ritzau, Ritzaus pressetjeneste

salg@ritzau.dk

+45 33 30 00 00

Store Kongensgade 14, 1264 København K

Danmark

[Facebook](#) [Twitter](#) [Via Ritzau product information](#)

[Tilpas cookie accept](#)

© Via Ritzau, Ritzaus pressetjeneste 2023

[Dansk](#) [Engelsk](#) [Norsk](#) [Svensk](#) [Finsk](#)